

PODSJETNIK

**ZA RAD BIRAČKIH ODBORA NA IZBORIMA ZA
ČLANOVE VIJEĆA MJESNIH ODBORA NA
PODRUČJU OPĆINE TISNO**

**IZBORNO POVJERENSTVO ZA PROVEDBU IZBORA
ZA ČLANOVE VIJEĆA MJESNIH ODBORA NA PODRUČJU
OPĆINE TISNO**

SADRŽAJ

I.	UVOD	3
II.	IZBORNI MATERIJAL KOJEG ĆE DOBITI SVAKI BIRAĀKI ODBOR.....	4
III.	RAD BIRAĀKOG ODBORA PRIJE POĀETKA GLASOVANJA.....	5
	1. Uređenje biraĀkog mjesta	5
	2. Priprema biraĀkog odbora za poĀetak glasovanja	5
	3. Organizacija rada biraĀkog odbora.....	6
IV.	OTVARANJE BIRAĀKOG MJESTA.....	6
V.	RAD BIRAĀKOG ODBORA ZA VRIJEME GLASOVANJA	7
	1. Općenito	7
	2. Postupci Ālanova biraĀkog odbora u provedbi postupka glasovanja.....	7
	2.1. Utvrđenje identiteta biraĀa i prava glasovanja biraĀa na biraĀkom mjestu.....	7
	2.2. Glasovanje biraĀa s plavom potvrdom	8
	2.3. Naputak biraĀima o naĀinu glasovanja.....	8
	3. Glasovanje biraĀa s invaliditetom, nepisмениh biraĀa te biraĀa koji nisu u mogućnosti pristupiti biraĀkom mjestu.....	9
	3.1. Glasovanje uz pomoć druge osobe.....	9
	3.2. Glasovanje biraĀa koji nisu u mogućnosti pristupiti biraĀkom mjestu.....	9
	3.3. Glasovanje biraĀa ispred biraĀkog mjesta.....	10
	4. Postupak s punom glasaĀkom kutijom za vrijeme glasovanja.....	11
VI.	ZATVARANJE BIRAĀKOG MJESTA	11
VII.	POSTUPCI BIRAĀKOG ODBORA NAKON ZATVARANJA BIRAĀKOG MJESTA ...	12
VIII.	UTVRĐIVANJE REZULTATA GLASOVANJA NA BIRAĀKOM MJESTU	13
	1. Općenito.....	13
	2. Postupanje biraĀkog odbora prije otvaranja glasaĀke kutije	13
	3. Postupanje biraĀkog odbora nakon otvaranja glasaĀke kutije.....	14
	4. Popunjavanje zapisnika o radu biraĀkog odbora	15
IX.	DOSTAVA IZBORNOG MATERIJALA IZBORNOM POVJERENSTVU.....	16
X.	PROMATRAĀI	17
	1. Pravo promatranja	17
	2. Prava i obveze promatraĀa.....	17
	3. Prava i obveze biraĀkog odbora.....	18

I. UVOD

Općinsko vijeće Općine Tisno raspisalo je izbore za članove vijeća mjesnih odbora na području Općine Tisno.

Odluka Općinskog vijeća Općine Tisno o raspisivanju izbora za članove vijeća mjesnih odbora na području Općine Tisno objavljena je u Službenom glasniku Općine Tisno br. 7/22.

Izbori će se održati u nedjelju, 20. studenog 2022.godine

Podsjetnik za rad biračkih odbora izrađen je radi pripreme biračkih odbora za provedbu glasovanja i osiguravanja pravilnosti i tajnosti glasovanja na biračkim mjestima.

Ovaj Podsjetnik za rad biračkih odbora, obvezatne upute Izbornog povjerenstva te Odluka o izboru članova vijeća mjesnih odbora na području Općine Tisno (Službeni glasnik Općine Tisno br. 3/14, 6/15 i 2/20) dostupni su na službenoj mrežnoj stranici Općine Tisno www.tisno.hr.

Podsjetnik je stoga, **prije početka rada** biračkog odbora, potrebno **dobro proučiti** te isti treba koristiti pri provedbi glasovanja i utvrđivanja rezultata glasovanja na biračkim mjestima.

II. IZBORNI MATERIJAL KOJEG ĆE DOBITI SVAKI BIRAĀKI ODBOR

Izorno povjerenstvo za provedbu izbora za članove vijeća mjesnih odbora na području Općine Tisno (u daljnjem tekstu: Izorno povjerenstvo) dostavit će svakom biračkom odboru sljedeći izborni materijal i pribor za glasovanje:

A) IZBORNI MATERIJAL:

1. Izvadak iz popisa birača

- biračkim odborima dostaviti će se izvadak iz popisa birača za izbor članova vijeća mjesnog odbora.

2. Glasački listići:

- biračkim odborima dostavit će se glasački listići za izbor članova vijeća mjesnog odbora.

3. Obrazac zapisnika:

- obrazac VMO 12- zapisnik o radu biračkog odbora

4. Ostalo:

- oglas s kandidacijskim listama,
- oglas sa zbirnom listom kandidacijskih lista,
- broj biračkog mjesta,
- rješenje o određivanju biračkog mjesta,
- obavijest o adresi (mjestu) gdje birači mogu ishoditi potvrdu za glasovanje,
- adresar biračkih odbora,
- evidencija prisutnosti članova biračkog odbora,
- evidencija izlazaka članova biračkog odbora radi provedbe glasovanja birača izvan biračkog mjesta.

B) PRIBOR ZA GLASOVANJE:

- glasačke kutije sa sigurnosnim naljepnicama, trobojnim koncem, shemom sklapanja glasačke kutije i grbom Republike Hrvatske,
- paravane,
- više kemijskih i grafitnih olovaka,
- više listova bijelog papira,
- više omotnica, a osobito:
 - a) za neupotrijebljene glasačke listiće,
 - b) za nevažeće glasačke listiće,
 - c) za važeće glasačke listiće,
 - d) za zapisnike o radu biračkog odbora,
 - e) za glasačke listiće kojima se glasovalo izvan biračkog mjesta,
 - f) za potvrde za glasovanje na tom biračkom mjestu,
- više košuljica,
- iskaznice za članove biračkog odbora i promatrače.

Birački odbor preuzeti će izborni materijal i pribor za glasovanje od Izbornog povjerenstva u pravilu dan prije održavanja izbora.

Predsjednik ili potpredsjednik biračkog odbora potpisat će potvrdu o preuzimanju izbornog materijala od Izbornog povjerenstva.

III. RAD BIRAČKOG ODBORA PRIJE POČETKA GLASOVANJA

1. Uređenje biračkog mjesta

Birački odbor uređuje prostoriju za glasovanje na biračkom mjestu **u pravilu** večer prije dana izbora.

Birački odbor dužan je:

- **najkasnije jedan sat** prije početka glasovanja doći na biračko mjesto, u prostoriju u kojoj će glasovati i, ako to nisu učinili dan ranije, urediti prostoriju za glasovanje,
- provjeriti je li sav promidžbeni materijal uklonjen s biračkog mjesta i iz njegove neposredne blizine (u krugu od 50 metara), u protivnom su dužni isti, bez odlaganja i ako je to moguće, ukloniti i
- neposredno prije otvaranja biračkog mjesta, na biračima vidljivom mjestu ispred prostorije u kojoj će glasovati, **istaknuti oglase** iz točke II. A) 4. ovog Podsjetnika.

U prostorijama u kojima će se glasovati mogu se isticati državni simboli kao što su grb Republike Hrvatske i zastava Republike Hrvatske u skladu s Ustavom Republike Hrvatske i Zakonom o grbu, zastavi i himni Republike Hrvatske te zastavi i lenti Predsjednika Republike Hrvatske. U istim prostorijama mogu se isticati i obilježja županije i Općine Tisno sukladno njihovom statutu.

Svako biračko mjesto mora biti u posebnoj prostoriji za glasovanje, koja mora biti **uređena na način da se osigura tajnost glasovanja** paravanima ili sličnim sredstvima tako da nitko u prostoriji ne može vidjeti kako je birač popunio glasački listić.

Na svakom mjestu, na kojem će birači popunjavati glasačke listiće, postaviti će se **kemijske olovke**.

2. Priprema biračkog odbora za početak glasovanja

Birački odbor pregledat će je li zaprimljen izborni materijal, pri čemu će:

- a) **provjeriti** je li zaprimljen odgovarajući izvadak iz popisa birača i utvrditi je li zaprimljeni izvadak zaključen rednim brojem, potpisan te ovjeren od strane nadležnog upravnog tijela županije,
- b) **utvrditi** broj zaprimljenih glasačkih listića,
- c) **utvrditi** je li zaprimljen obrazac VMO- 12 – zapisnik o radu biračkog odbora,
- d) **provjeriti** je li zaprimljena glasačka kutija te sigurnosne naljepnice (2 komada za svaku glasačku kutiju), trobojni konac, shema sklapanja glasačke kutije i grb Republike Hrvatske,

- e) **pregledati glasačku kutiju** i nakon što utvrdi da je glasačka kutija prazna, na mjestima na kojima se otvaraju **zatvoriti** sigurnosnom naljepnicom (na način kako je to objašnjeno u shemi koja je priložena uz glasačke kutije),
- f) na prednju stranu glasačke kutije **istaknuti** glasački listić,
- g) glasačke listiće **pomiješati** tako da nisu složeni po serijskim brojevima i **lepezasto ih postaviti** licem okrenutim prema dolje da se ne vidi serijski broj listića,
- h) **staviti kemijske olovke** na svako mjesto na kojemu će birači glasovati.

Birač popunjava glasački listić isključivo kemijskom olovkom !

3. Organizacija rada biračkog odbora:

Prije početka rada biračkog odbora, predsjednik odnosno potpredsjednik biračkog odbora će podijeliti poslove članovima biračkog odbora na način da:

- 1) jedan član biračkog odbora utvrđuje identitet birača i provjerava je li birač upisan u izvadak iz popisa birača ili ima li potvrdu za glasovanje (dalje: **plava potvrda**) za izbore koji se provode na tom biračkom mjestu te u izvratku iz popisa birača zaokružuje redni broj ispred njegovog prezimena i imena u izvratku iz popisa birača ili prilaže predanu plavu potvrdu uz izvadak iz popisa birača,
- 2) drugi član biračkog odbora uručuje glasački listić biraču i objašnjava način glasovanja,
- 3) treći član biračkog odbora brine se da birač glasački listić ubaci u glasačku kutiju i nadzire birače koji čekaju u redu.

IV. OTVARANJE BIRAČKOG MJESTA

Biračko mjesto otvara se u 7:00 sati.

V. RAD BIRAČKOG ODBORA ZA VRIJEME GLASOVANJA

1. Općenito

Glasovanje traje neprekidno od 7:00 sati do 19:00 sati dana 20.studenog 2022.godine.

U 19:00 sati zatvara se biračko mjesto, ali će se biračima koji su se tada zatekli na tom biračkom mjestu omogućiti glasovanje i nakon 19:00 sati.

Za vrijeme glasovanja na biračkom mjestu moraju biti stalno prisutni predsjednik ili potpredsjednik biračkog odbora te najmanje dva člana biračkog odbora.

Predsjednik odnosno potpredsjednik biračkog odbora ovlašten je i dužan osiguravati red i mir na biračkom mjestu za vrijeme glasovanja, kao i nakon zatvaranja biračkog mjesta.

Radi očuvanja reda i mira te radi nesmetanog odvijanja glasovanja, predsjednik biračkog odbora može zatražiti pomoć policije.

Nitko, osim pripadnika policije na poziv predsjednika biračkog odbora, ne smije doći na biračko mjesto naoružan.

2. Postupci članova biračkog odbora u provedbi postupka glasovanja

2.1. Utvrđenje identiteta birača i prava glasovanja birača na biračkom mjestu

Na izborima za članove vijeća mjesnih odbora **birač glasuje na biračkom mjestu određenom prema mjestu njegova prebivališta.**

Predsjednik biračkog odbora odnosno od njega ovlašteni član biračkog odbora **zadužen za provjeru identiteta birača** utvrđuje identitet birača.

Identitet birača utvrđuje se uvidom u:

- osobnu iskaznicu,
- putovnicu,
- vozačku dozvolu, odnosno
- koju drugu javnu ispravu s fotografijom na temelju koje se može nedvojbeno utvrditi identitet birača.

Nakon što je utvrđen identitet birača, potrebno je provjeriti je li birač upisan u izvadak iz popisa birača koji je dostavljen na to biračko mjesto.

Ako birački odbor utvrdi da birač nije upisan u izvadak iz popisa birača i da nema plavu potvrdu, **neće** mu dopustiti glasovanje.

Nakon što je utvrđeno da je birač upisan u izvadak iz popisa birača ili da ima plavu potvrdu, istovremeno s predajom glasačkog listića tom biraču, zaokružuje se redni broj ispred njegovog prezimena i imena u izvatku iz popisa birača, odnosno prilaže se predana plava potvrda uz izvadak iz popisa birača.

2.2. Glasovanje birača s plavom potvrdom

Birač koji ima **plavu potvrdu** ima pravo glasovati samo na biračkom mjestu kojemu pripada prema adresi svoga prebivališta i samo za vrstu izbora koja je naznačena na toj potvrdi.

Ako predsjednik biračkog odbora odnosno član biračkog odbora zadužen za provjeru birača utvrdi **da birač nije upisan u izvadak iz popisa birača**, neće mu dopustiti glasovanje.

Tog birača uputiti će se državnim tijelom nadležnom za popis birača u svrhu pribavljanja potvrde za glasovanje- **plave potvrde**.

Kada na biračko mjesto pristupi birač s **plavom potvrdom**, birački odbor će:

1. Utvrditi identitet birača na način opisan u ovom Podsjetniku točka 2.1.
2. Preuzeti **plavu potvrdu** od birača i izvršiti uvid u **potvrdu** kako bi utvrdio:
 - a) Ima li birač pravo glasovati na tom biračkom mjestu
 - birač s **plavom potvrdom** **ima pravo glasovati** na biračkom mjestu koje je naznačeno na toj **potvrdi**
 - ako birački odbor utvrdi da birač s **plavom potvrdom** nema pravo glasovati na biračkom mjestu na koje je birač pristupio iz razloga što je na njegovoj **potvrdi** naznačeno drugo biračko mjesto, birački odbor uputiti će tog birača da pravo glasa ostvari na biračkom mjestu koje je naznačeno na njegovoj **plavoj potvrdi**.
3. Biraču za kojeg je utvrđeno da ima pravo glasovati s **plavom potvrdom** na biračkom mjestu na koje je pristupio, uručiti glasački listić.
4. **Plavu potvrdu priložiti uz izvadak iz popisa birača** te ona **čini sastavi dio tog izvotka**. Birača koji je glasovao na osnovi **plave potvrde**, birački odbor **ne dopisuje** u izvadak iz popisa birača.
5. Nakon završetka glasovanja na biračkom mjestu, prilikom utvrđivanja rezultata glasovanja, upisati u zapisnik o radu biračkog odbora utvrđeni **ukupan broj birača** koji predao biračkom odboru **plave potvrde**.
6. Nakon završetka utvrđivanja rezultata glasovanja, plavu potvrdu sa svim ostalim izborim materijalom dostaviti Izbornom povjerenstvu.

2.3. Naputak biračima o načinu glasovanja

Član biračkog odbora zadužen za uručenje glasačkih listića biračima uručuje biraču glasački listić koji je prethodno nasumično izvukao iz lepezasto postavljenih glasačkih listića okrenutih licem prema dolje da se ne vidi serijski broj listića, odnosno glasački listić na kojeg je birač pokazao da mu se uruči (birač ne smije samostalno uzeti glasački listić iz lepezasto postavljenih glasačkih listića) i daje usmenu uputu biraču o načinu glasovanja i to, primjerice, kako slijedi:

„ Otidite do paravana koji je trenutno slobodan ili do slobodnog mjesta određenog za glasovanje.

Prije glasovanja pročitajte važnu napomenu na glasačkom listiću.

Kemijskom olovkom na glasačkom listiću zaokružite samo jedan redni broj ispred kandidacijske liste za koju želite glasovati.

Nakon toga, presavijte glasački listić najmanje napola i ubacite ga u glasačku kutiju."

Član biračkog odbora koji se brine da se glasački listić ubaci u glasačku kutiju mora uputiti birača da glasački listić ubaci u za to određenu glasačku kutiju i mora se nalaziti čitavo vrijeme na mjestu koje mu omogućuje da u svakom trenutku to može vidjeti.

3. Glasovanje birača s invaliditetom, nepismenih birača te birača koji nisu u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto

3.1. Glasovanje uz pomoć druge osobe

Glasovanje se obavlja osobno.

Iznimno, birač koji zbog kakve **tjelesne mane** (sljepoća, slabovidnost, oštećenje gornjih ekstremiteta ili druga oštećenja koja mu onemogućavaju samostalno glasovanje) ili zbog toga što je **nepismen**, ne bi mogao glasovati, može glasovati uz pomoć druge osobe (koja ne smije biti član biračkog odbora) koja je pismena i koja će za njega, po njegovoj ovlasti i uputi popuniti glasački listić, predsjednik biračkog odbora **dozvoliti** će takvo glasovanje.

Birače koji su glasovali na opisan način, birački odbor će poimenično navesti u zapisniku o radu biračkog odbora, pod točkom **V. stupac a)**.

3.2. Glasovanje birača koji nisu u mogućnosti pristupiti biračkom mjestu

Birački odbor omogućiti će glasovanje biraču koji zbog teže bolesti, nemoći ili s obzirom na postojanje invaliditeta nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto (jer je bolestan kod kuće, osoba s invaliditetom ili nepokretna osoba i sl.), ako birač izrazi želju glasovati i o tome obavijesti **Izorno povjerenstvo najranije tri dana prije dana održavanja izbora ili birački odbor do 12:00 sati na dan održavanja izbora.**

Ako birač, koji nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto, a izrazi želju glasovati, ne može o tome samostalno obavijestiti Izorno povjerenstvo ili birački odbor, po njegovoj uputi to može **učiniti druga osoba od njegova povjerenja** (npr. član obitelji, susjed i sl.) i to za jednog birača ili za birače članove jednog kućanstva.

Izorno povjerenstvo koje je birač pravovremeno obavijestio da ne može pristupiti na biračko mjesto o tome će dostaviti obavijest predsjedniku ili potpredsjedniku biračkog odbora, zajedno s cjelokupnim izbornim materijalom.

Birački odbor će svakom biraču, koji je o nemogućnosti pristupa na biračko mjesto **pravovremeno** obavijestio Izorno povjerenstvo odnosno na dan izbora **do 12:00 sati** birački odbor, omogućiti glasovanje **na adresi u obuhvatu biračkog mjesta.**

Iznimno, kada je birački odbor na dan provođenja izbora, **ali nakon 12:00 sati** obaviješten da birač koji nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto želi glasovati, ili **ako se povodom pravodobne obavijesti birača**, (do 12:00 sati na izborni dan) pojave druge okolnosti zbog kojih bi uredno provođenje izbora na biračkom mjestu bilo dovedeno u pitanje, tom će biraču birački odbor omogućiti glasovanje, **ako** birački odbor ocijeni da će takvo glasovanje **moći provesti bez ometanja glasovanja na biračkom mjestu i ako tehnički uvjeti to dopuštaju**.

Radi omogućavanja glasovanja birača koji nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto, predsjednik biračkog odbora će

- provjeriti je li birač za kojeg je zatraženo glasovanje izvan biračkog mjesta upisan u izvadak iz popisa birača i
- odrediti najmanje dva člana biračkog odbora koji će posjetiti birača na adresi u obuhvatu biračkog mjesta i omogućiti mu tajno glasovanje.

S biračkog mjesta potrebno je uzeti više glasačkih listića, kako bi birač mogao nasumično odabrati jedan od više glasačkih listića, a kako bi se smanjila mogućnost saznanja serijskog broja glasačkog listića, a radi zaštite prava tajnosti glasovanja.

Nakon glasovanja, birač će sam presaviti glasački listić (tako da se radi zaštite prava tajnosti glasovanja ne vidi kako je birač popunio glasački listić), potom će takav glasački listić staviti u zasebnu omotnicu (kuvertu) i zatvoriti je u prisutnosti članova biračkog odbora.

Odmah po povratku na biračko mjesto članova biračkog odbora, koji su omogućili biraču da glasuje izvan biračkog mjesta potrebno je:

- da predsjednik biračkog odbora ili od njega ovlaštenu član u izvratku iz popisa birača zaokruži redni broj ispred prezimena i imena birača koji je glasovao na opisani način, u izvratku iz popisa birača
- predati omotnicu/omotnice predsjedniku biračkog odbora koji će izvaditi presavijeni glasački listić iz svake omotnice i odmah bez pregledavanja, presavijeni glasački listić ubaciti u odgovarajuću glasačku kutiju, a preostale neiskorištene glasačke listiće će priložiti uz ostale neupotrijebljene glasačke listiće.

Birače koji su glasovali na opisani način, birački odbor će poimenično navesti u zapisniku o radu biračkog odbora pod točkom **V. stupac b)**.

Kako bi se osigurala kontrola izlazaka članova biračkog odbora radi provedbe glasovanja birača izvan biračkog mjesta te ukupnog broja preuzetih i vraćenih glasačkih listića, predsjednik biračkog odbora dužan je osigurati vođenje evidencije izlazaka članova biračkog odbora sukladno **obrascu** koji će biti dostavljen u izbornom materijalu.

Navedeni obrazac dužni su čitko ispuniti i potpisati članovi biračkog odbora koji su proveli postupak glasovanja birača izvan biračkog mjesta.

3.3. Glasovanje birača ispred biračkog mjesta

Kada biračko mjesto, pored svih nastojanja da se osigura pristupačnost biračima s invaliditetom, ne zadovoljava zahtjeve pristupačnosti osobama s invaliditetom, a birač s invaliditetom dođe ispred biračkog mjesta i izrazi želju glasovati, predsjednik biračkog odbora odrediti će dva člana biračkog odbora i uputiti ih da ispred biračkog mjesta omoguće biraču s invaliditetom glasovanje.

Birački odbor će tom biraču omogućiti glasovanje na način opisan u ovome Podsjetniku, točki 3. podtočki 3.2.

Birače koji su glasovali na opisani način, birački odbor će poimenično navesti u zapisniku o radu pod točkom **V. stupac b).**

4. Postupak s punom glasačkom kutijom za vrijeme glasovanja

U slučaju da se za vrijeme glasovanja pojedina glasačka kutija potpuno napuni glasačkim listićima, članovi biračkog odbora istu **ne smiju prazniti prije završetka glasovanja na biračkom mjestu**, već ju moraju zatvoriti sigurnosnom naljepnicom tako da je u cijelosti zatvoren otvor kroz koji se glasački listići ubacuju.

Takva puna glasačka kutije ne smije se ostaviti bez nadzora, već se odlaže na mjesto vidljivo članovima biračkog odbora.

Na mjesto pune glasačke kutije stavlja se druga, prethodno pregledana, prazna i zatvorena glasačka kutija.

Na prednju stranu nove glasačke kutije treba se istaknuti glasački listić kakav se ubacuje u tu glasačku kutiju.

VI. ZATVARANJE BIRAČKOG MJESTA

Biračko mjesto zatvara se u 19:00 sati, ali će se biračima koji se zateknu na biračkom mjestu u 19:00 sati, omogućiti glasovanje i nakon 19:00 sati.

VII. POSTUPCI BIRAČKOG ODBORA NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA

Predsjednik biračkog odbora će nakon zatvaranja biračkog mjesta, odnosno nakon što su glasovali svi birači koji su se zatekli na biračkom mjestu u 19:00, utvrditi jesu li na biračkom mjestu ostale samo one osobe koje mogu prisustvovati postupku utvrđivanja rezultata glasovanja i to:

- svi članovi biračkog odbora i
- promatrači.

Sve ostale osobe predsjednik biračkog odbora udaljiti će s biračkog mjesta.

Birački odbor pripremit će prostoriju biračkog mjesta za postupak prebrojavanja glasova, po mogućnosti tako da se u sredinu prostorije postavi više stolova (ili jedan veći stol), tako da članovi biračkog odbora mogu sjesti oko stola na kojem će se prebrojavati glasovi.

Promatračima se mora omogućiti promatranje postupka prebrojavanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja, na način da ne ometaju rad biračkog odbora.

VIII. **UTVRĐIVANJE REZULTATA GLASOVANJA NA BIRAČKOM MJESTU**

1. **Općenito**

Cijeli postupak utvrđivanja rezultata glasovanja na biračkom mjestu obavljaju **zajedno svi** članovi biračkog odbora (što uključuje i predsjednika i potpredsjednika biračkog odbora).

Manje od pet članova biračkog odbora (što uključuje predsjednika/potpredsjednika biračkog odbora) **ne smije** samostalno obavljati radnje utvrđivanja rezultata glasovanja.

Članovi biračkog odbora, u tijeku postupka prebrojavanja glasačkih listića, **smiju imati kod sebe samo grafitnu olovku.**

Kemijska olovka koristi se tek pri ispunjavanju zapisnika o radu.

Članovi biračkog odbora zajednički započinju i dovršavaju postupak brojanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja.

Utvrđeni rezultati glasovanja upisuju se u odgovarajući zapisnik o radu, s obzirom na vrstu izbora koji su provedeni na tom biračkom mjestu.

2. **Postupanje biračkog odbora prije otvaranja glasačke kutije:**

Svi prisutni članovi biračkog odbora **zajednički započinju i dovršavaju** postupak brojanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja.

U skladu s određenim redoslijedom utvrđivanja rezultata glasovanja na izborima, birački odbor će postupati kako slijedi:

- **prethodno utvrđeni** broj preuzetih glasačkih listića upisati u zapisnik o radu biračkog odbora, pod točkom VI.1.
- glasački listić istaknut na glasačkoj kutiji **skinuti i dodati ga** neupotrijebljenim glasačkim listićima,
- **utvrditi** (prebrojati) **neupotrijebljene** glasačke listiće, sve ih staviti u za to posebno označenu omotnicu (kuvertu), zapečatiti ju, naznačiti broj utvrđenih neupotrijebljenih glasačkih listića te navedeni broj **upisati** u zapisnik o radu biračkog odbora pod točkom VI. 2.
- **utvrditi** broj birača koji je upisan u izvatku iz popisa birača i utvrđeni broj upisati u zapisnik o radu biračkog odbora pod točkom VI. 3.

Broj birača upisan u izvadak iz popisa birača jednak je rednom broju ispred prezimena i imena posljednjeg birača upisanog u tom izvatku iz popisa birača.

- **utvrditi** broj birača koji je biračkom odboru predao **plavu potvrdu** (glasovao na osnovi **plave potvrde**) i utvrđeni broj upisati, u zapisnik o radu za navedeni izbor pod točkom VI. 4.

Ukupan broj birača koji je predao plavu potvrdu (glasovao na osnovi [plave potvrde](#)) utvrđuje se na način da se zbroje sve [plave potvrde](#) koje su birači na tom biračkom mjestu predali biračkom odboru.

- **utvrditi** ukupan broj birača na biračkom mjestu i utvrđeni broj upisati u zapisnik o radu biračkog odbora pod točkom VI. 5.

Ukupan broj birača na biračkom mjestu utvrđuje se na način da se **ukupnom broju birača** upisanom u izvratku iz popisa birača **pribroje** i sve [plave potvrde](#) na osnovi kojih su birači pristupili glasovanju na tom biračkom mjestu.

- **utvrditi** broj birača koji je prema izvratku iz popisa birača pristupio glasovanju i utvrđeni broj upisati u zapisnik o radu biračkog odbora pod točkom VI. 6.

Broj birača na biračkom mjestu koji je prema izvratku iz popisa birača pristupio glasovanju za tu vrstu izbora utvrđuje se na način da se zbroje zaokruženi redni brojevi ispred prezimena i imena birača u izvratku iz popisa birača.

- **utvrditi** ukupan broj birača koji je prema izvratku iz popisa birača i [plavim potvrdama](#) pristupio glasovanju te utvrđeni broj upisati u zapisnik o radu biračkog odbora pod točkom VI. 7.

Ukupan broj birača koji je prema izvratku iz popisa birača i [plavim potvrdama](#) pristupio glasovanju utvrđuje se na način da se zbroji utvrđeni broj birača koji je pristupio glasovanju prema:

- izvratku iz popisa birača, koji je upisan u zapisniku o radu biračkog odbora pod točkom VI. 6.
- [plavim potvrdama](#), koji je upisan u zapisniku o radu biračkog odbora pod točkom VI. 4.

To znači da je točka VI. 7. zapisnika = točka VI. 4. + točka VI. 6.

3. Postupanje biračkog odbora nakon otvaranja glasačke kutije:

Nakon što su utvrđeni podaci o broju birača na biračkom mjestu i broju birača koji je pristupio glasovanju za određenu vrstu izbora koji su provedeni na tom biračkom mjestu, pristupa se otvaranju glasačkih kutija.

Birački odbor će **otvoriti** glasačku kutiju u kojoj su glasački listići, istresti glasačke listiće te prebrojati sve glasačke listiće iz glasačke kutije.

Broj glasačkih listića **u glasačkoj kutiji** mora **biti isti ili manji** od utvrđenog ukupnog broja birača koji su pristupili glasovanju na tom biračkom mjestu. Navedeni ukupni broj birača naznačen je u točki VI. 7. zapisnika o radu biračkog odbora.

Nakon utvrđivanja broja birača koji su glasovali, birački odbor otvorit će glasačku kutiju (ili više njih kada ih je tijekom glasovanja bilo više popunjeno) te će najprije prebrojiti sve glasačke listiće koji su nađeni u toj glasačkoj kutiji.

Što ako je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji za određenu vrstu izbora veći od utvrđenog broja birača koji su pristupili glasovanju ?

Birački odbor će **ponoviti** još jednom sve radnje vezane uz utvrđivanje ukupnog broja birača koji su pristupili glasovanju na tom biračkom mjestu prema izvatku iz popisa birača i plavim potvrdama i radnje vezane uz utvrđivanje broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji.

Ako i nakon ponovljenih radnji, birački odbor utvrdi da je broj glasačkih listića **veći** od utvrđenog ukupnog broja birača koji su pristupili glasovanju, birački odbor **prekida** s utvrđivanjem rezultata glasovanja te obavještava Izorno povjerenstvo da nisu utvrđeni rezultati izbora zbog utvrđenog viška glasačkih listića u glasačkoj kutiji.

Nakon što je birački odbor utvrdio da je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji **isti ili manji od ukupnog broja birača koji su glasovali** na biračkom mjestu, birački odbor **pristupa** odvajanju nevažećih od važećih glasačkih listića.

Važeći glasački listić jest onaj iz kojega se na siguran i nedvojben način može utvrditi za koju je kandidacijsku listu birač glasovao.

Nevažeći glasački listić jest:

- **neispunjeni** glasački listić,
- glasački listić popunjen na način da se **ne može sa sigurnošću utvrditi** za koju je kandidacijsku listu birač glasovao,
- glasački listić na kojem je birač glasovao za **dvije ili više kandidacijskih lista**.

Nevažeći glasački listići odvajaju se u posebne omotnice i na njima se upisuje broj takvih glasačkih listića.

Utvrđeni broj važećih i nevažećih glasačkih listića birački odbor će upisati u zapisnik o radu biračkog odbora pod točkom VI. 8.

Zbroj važećih i nevažećih glasačkih listića mora odgovarati broju glasačkih listića koji su nađeni u glasačkoj kutiji.

Točka VI. 9. a) + VI. 9. b) = VI. 8.

Nakon odvajanja nevažećih glasačkih listića, birački odbor **brojanjem važećih glasačkih listića** utvrđuje **koliki je broj glasova dobila svaka kandidacijska lista**.

Nakon što je utvrdio koju su glasački listići važeći, birački odbor će važeće glasačke listiće razvrstati po glasovima za svaku pojedinu kandidacijsku listu.

4. Popunjavanje zapisnika o radu biračkog odbora

Nakon što birački odbor dovrši postupak utvrđivanja rezultata glasovanja sačinit će zapisnik o radu biračkog odbora na primljenom obrascu zapisnika.

Ako se prilikom sastavljanja zapisnika dogodi očita pogreška u pisanju istu treba ispraviti na način da se precrta pogrešan upis tako da on ostane čitljiv, zatim upiše točan podatak, a ispravak potvrdi potpisom, dakle, **bez korištenja korekturnog laka ili brisanja greške.**

Zapisnik o radu biračkog odbora potpisuju predsjednik, potpredsjednik i svi članovi biračkog odbora.

Ako neki od članova biračkog odbora odbije potpisati zapisnik ili iz drugog razloga ne potpiše zapisnik o radu, o tome se u točki VIII. stavlja bilješka.

IX. DOSTAVA IZBORNOG MATERIJALA IZBORNOM POVJERENSTVU

Zapisnike o svom radu sa svim primljenim izbornim materijalima, osim glasačkih kutija, dostavlja birački odbor **Izbornom povjerenstvu** odmah po završetku rada na utvrđivanju rezultata glasanja, a najkasnije do 12 sati od zatvaranja birališta odnosno **do 7:00 sati dana 21.studenog 2022.godine** i to na mjesto koje odredi Izorno povjerenstvo.

X. PROMATRAČI

1. Pravo promatranja

Pravo promatrati izborni postupak, provedbu izbora te rad izbornih tijela imaju:

- promatrači političkih stranaka registriranih u Republici Hrvatskoj koje su predložile kandidacijsku listu (dalje: promatrači političkih stranaka),
- promatrači birača koji su predložili kandidacijsku listu birača (dalje: promatrači birača),
- promatrači nevladinih udruga registriranih u Republici Hrvatskoj kao udruga koja djeluje na području neovisnog promatranja izbornih postupaka i/ili promicanja ljudskih i građanskih prava (dalje: promatrači nevladinih udruga).

Kandidat na izborima ne smije biti promatrač na izborima za koje je kandidat.

Predsjednik ili potpredsjednik biračkog odbora prije nego promatraču dozvoli promatranje rada biračkog odbora će:

- a) od **promatrača političke stranke**- identifikacijsku ispravu kako bi se utvrdio njegov identitet i potvrdu o svojstvu promatrača. Potvrdu izdaje i potpisuje osoba ovlaštena za zastupanje političke stranke određena statutom ili drugom odlukom donesenom na temelju statuta stranke, odnosno punomoćnik kojeg je ta osoba ovlasti,
- b) od **promatrača birača** - identifikacijsku ispravu kako bi se utvrdio njegov identitet i potvrdu o svojstvu promatrača. Potvrdu izdaje i potpisuje predlagatelj ili nositelj kandidacijske liste grupe birača odnosno punomoćnik kojeg ta osoba ovlasti,
- c) od **promatrača nevladine udruge** - identifikacijsku ispravu kako bi se utvrdio njegov identitet i potvrdu o svojstvu promatrača. Potvrdu izdaje i potpisuje osoba ovlaštena za zastupanje udruge određena statutom ili drugom odlukom donesenom na temelju statuta udruge, odnosno punomoćnik kojeg je ta osoba ovlasti.

Predsjednik ili potpredsjednik biračkog odbora, nakon što je utvrdio identitet promatrača i njegovo svojstvo promatrača, uručuje službenu iskaznicu.

Promatrač je dužan službenu iskaznicu nositi vidljivo istaknutu cijelo vrijeme promatranja izbornog postupka.

2. Prava i obveze promatrača:

Promatrač ima pravo:

- nazočiti radu biračkog odbora te upozoravati na uočene nepravilnosti,
- tražiti presliku ili prijepis zapisnika o radu biračkog odbora čiji je rad promatrao ili fotografirati zapisnik o radu biračkog odbora,
- nazočiti primopredaji izbornog materijala,
- nazočiti radu biračkog odbora od pripremanja biračkog mjesta prije njegova otvaranja, za vrijeme glasovanja, prebrojavanja glasačkih listića i utvrđivanja rezultata glasovanja te ispunjavanja zapisnika o radu biračkog odbora te upozoravati na uočene nepravilnosti,

- stavljati obrazložene primjedbe na rad biračkog odbora u zapisnik o radu biračkog odbora ili ih u pisanom obliku priložiti tom zapisniku te zahtijevati potvrdu o danoj obrazloženoj primjedbi na rad biračkog odbora i
- dolaziti i odlaziti s biračkog mjesta, ne remeteći postupak glasovanja i rad biračkog odbora.

Promatrač ne smije:

- ometati rad biračkog odbora,
- fotografirati, tonski ili filmski snimati biračko mjesto i rad biračkog odbora, a osobito fotografirati izvatke iz popisa birača i glasačke listiće na biračkom mjestu prilikom glasovanja, odnosno utvrđivanja rezultata glasovanja,
- za vrijeme promatranja rada biračkog odbora odgovarati na upite birača, a u slučaju da mu se birač obrati, dužan ga je uputiti na predsjednika, potpredsjednika ili člana biračkog odbora,
- vršiti uvid u izvatke iz popisa birača i
- nositi bilo kakve oznake političkih stanaka ili kandidata ili nevladinih udruga koje promatraju izbore, fotografije kandidata ili druge promidžbene materijale te na bilo koji način utjecati na birače.

3.Prava i obveze biračkog odbora

Birački odbor čiji rad se promatra ne smije isključiti promatranje, ali smije ograničiti broj promatrača, ako nedostatak prostora ili drugi neotklonjivi razlozi ne dopuštaju istovremeno promatranje svim promatračima, na način da se svakoj predloženoj kandidacijskoj listi, nevladinim udrugama mora omogućiti da imaju najmanje jednog promatrača biračkom mjestu.

Ako promatrač ometa rad biračkog odbora, predsjednik biračkog odbora usmeno će opomenuti promatrača te će ga udaljiti ako unatoč opomeni nastavi s ometanjem rada biračkog odbora.